

Să vorbim despre Europa

Această publicație este posibilă datorită ajutorului generos al poporului american oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin API și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA. Buletin informativ editat de Asociația Presei Independente (API), în cadrul Platformei societății civile „Pentru Europa”, cu suportul proiectului „Parteneriate pentru o Societate Civilă Durabilă în Moldova”, implementat de FHI 360. Parteneri: Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Compania „Air Moldova”

ARGUMENT

Vie, multicoloră și plină de „naivi”...

Sorina Ștefărcă

LA SFÂRȘITUL ACESTEI SĂPTĂMĂNI, LA 9 MAI, cetățenii europeni vor sărbători pentru a 65-a oară ziua în care Robert Schuman, la 1950 ministru de Externe al Franței, lansa celebra Declarație care i-a înscris numele în istorie, iar pe el însuși l-a consfințit drept unul dintre părinții-fondatori ai Europei unite. Mai mult decât atât însă, Declarația Schuman a condus la reorganizarea pașnică a Europei postbelice și, de facto, la apariția unei puteri economice și politice.

Astfel, deja în 1952, se anunța crearea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului, cunoscută și ca „Europa celor Șase”, din care făceau parte Franța, Germania, Italia, Olanda, Luxemburg și Belgia. Este adevărat că a mai fost nevoie de trei decenii, de sute și mii de tratate și acorduri pentru ca, urmare a Tratatului de la Maastricht din 1992, Comunitatea Europeană să devină acea Uniune Europeană, pe care o cunoaștem astăzi - o formă unică și fascinantă de organizare a statelor, dar și cu suficiente probleme, ca orice organism viu.

APROPO DE ACESTE TREI DECENII, unii oponenți ai integrării europene le invocă drept argument că „nu este totul chiar bine în Europa asta, de vreme ce le-a luat atâta timp să se organizeze!”. Bineînțeles că nu e bine - cel mai simplu este să treci totul prin foc și pară, și să conduci, vreo 20 de ani, cu mâna de fier și conștiința împăcată. Europenii însă... sunt niște „naivi” care cugetă și analizează, iar dacă nu sunt siguri - organizează un referendum, își întrebă concetățenii ce cred într-un subiect sau altul și chiar țin cont de părerea lor.

De facto, aceste trei decenii de căutare și frământări, dar și alte trei decenii care au urmat după ele, este însăși esența Europei moderne. Un continent unde prioritate sunt viața umană și vocea civică. Tocmai de aceea au existat extinderi mai mari și mai mici ale Uniunii Europene; țări care au aderat din prima sau nu au aderat nici astăzi, deși au existat mai multe încercări (vezi exemplul norvegienilor care au spus de trei ori „Nu” Europei) - și nimeni nu se supără pe ei pentru aceasta. Fiindcă toți sunt liberi să aleagă.

EUROPA NU ESTE IDEALĂ. Pentru că, așa cum ziceam mai devreme, Europa e vie. Și pentru că este populată de oameni care, la fel ca noi, au și metehne, și ispite. Acesta este și răspunsul la întrebarea „Cum e mai bine să scrii despre integrarea europeană?”, care mi se pune inclusiv de către studenții de la Școala de Studii Avansate în Jurnalism, unde țin un curs la temă. Le spun că nu există „cum e mai bine”. Există „corect” și există optică și selecție - care, din miile de știri despre UE, ai vrea și trebuie s-o aflu cititorul tău? Căci, vezi doar negru dacă îți propui să vezi doar negru. Iar lumea este multicoloră.

Cum e „corect”?.. Pentru mine, corect e să spun că în Europa furturi ca cel care deja ne-a dus faima în toată lumea se întâmplă doar noaptea și e făcut de criminali cu cagule pe cap, nu de oameni care, cu mâna pe Constituție, au jurat să-și dedice viața țării. Iar ceea ce asistăm noi e o modă mai estică...

În rest, multe dintre obiectivele Declarației Schumann rămân valabile și astăzi: împiedicarea războiului între statele membre; încurajarea păcii pe plan mondial; transformarea Europei printr-un proces *pas cu pas* cu scopul unificării ei pe cale pașnică și democratică, incluzând atât Europa de Vest, cât și cea de Est; revitalizarea întregii economii europene... Iar faptul că, în timp, aria de acțiune a acestei Declarații s-a extins simțitor este cea mai bună dovadă a faptului că, la cei 65 de ani, Europa nu renunță la idealul său.

Așadar, la mulți ani, Europa!

Proprietarul stânei, fermierul Valeriu Bunescu, se laudă cu încă un miel. Foto: Lilia Zaharia

„Ciudățeniile” europene la nordul Moldovei:

Nu este o imagine dintr-o țară europeană - se întâmplă chiar la nordul Moldovei, în satul Chetrosu din raionul Drochia, unde fermierul Valeriu Bunescu și-a „iluminat” stâna după standarde europene. De circa un an, acesta și-a instalat două sisteme de producere a energiei electrice - unul eolian și altul fotovoltaic -, echipamentele fiind achiziționate dintr-un grant oferit de Polonia.

Lilia Zaharia,
Asociația Presei
Independente

Când mergi spre Chetrosu, la câteva sute de metri până a ajunge în sat vezi, în partea dreaptă a drumului, un deal abrupt. Drumul de țară ce șerpuieste spre vârful dealului ne duce până la o stână. La intrare, ne întâmpină câțiva câini ciobănești care, la vederea necunoscuților, latră furios și responsabil, atenționându-ne că aici ei sunt stăpâni. Pe vârful dealului se înalță o turbină eoliană, morișcă de care mai rar vezi în Moldova. Iar pe încăperea unde oile se adăpostesc pe timp de iarnă sunt instalate panouri solare.

Sisteme eficiente de energie la stâna din Chetrosu

continuare în pag. 2

„Ciudățeniile” europene la nordul Moldovei: stână cu sistem fotovoltaic și turbină eoliană

▶ urmare din pag. 1

Sunt „ciudățeniile” de la stâna lui Valeriu Bunescu din localitate - „tehnologii cumpărate din banii polonezilor”, potrivit antreprenorului.

Zece ani fără lumină și fără apă

Valeriu Bunescu își amintește că timp de zece ani de la înființarea stânei nu a știut de curent electric și nici de apă - și acești ani au trecut foarte greu... „Am început afacerea cu 70 de oi. Lampa și opaițul stăteau întotdeauna pe geamul stânei pentru ca, atunci când se întunecă, să poată fi aprinse, iar apa o aduceam de la depărtare. După un deceniu mă gândeam: ori pun punct, ori merg mai departe. Dar nu se mai putea în așa condiții. Vara pe aceste dealuri este foarte dificil, căci apa nu este bună nici pentru oameni, nici pentru animale. M-am gândit totuși că suntem în veacul tehnologiei și că nu trebuie să ne lăsăm păgubași. De aceea, am început să sap o fântână. Am săpat 14 metri în adâncime și am dat de piatră, apoi timp de o săptămână am săpat în piatră când, la 21 de metri adâncime, am dat de apă. Deja era mai vesel...”, povestește cu zâmbetul pe buze proprietarul stânei de la Chetrosu.

Cu apa s-a hotărât, mai rămânea lumina

Dacă problema apei se rezolvase, cea a luminii ne dădea în continuare bătăi de cap. „Nu se mai putea ca, în secolul 21, să stăm cu opaițul. Într-o seară, am auzit la radio că polonezii au adus în țara noastră câțiva zimbri. Apoi am văzut la televizor că Guvernul Poloniei acordă ajutoare producătorilor agricoli din Moldova. Și i-am zis în glumă soției: oare nouă ne dă ceva acest Guvern?”, ne spune proprietarul stânei.

După puțină documentare, însă, gluma lui Valeriu a început a prinde contur.

Proiectul acestuia, de a aduce civilizația la stână, a prins viață din clipa în care specialiștii de la Agenția Națională de Dezvoltare Rurală (ACSA) l-au informat că este posibil ca stâna să fie alimentată cu energie. „Dl Valeriu era foarte insistent, în ochi i se citea o dorință aprigă de a avea lumină. I-am propus două soluții: să fie instalat un sistem ce va produce energie electrică din energia vântului și altul care să se „hrănească” de la soare”, povestește Victor Bârnaz, coordonator de proiect ACSA. „Ambele sisteme de producere a energiei electrice au fost procurate grație unui grant - adică, sprijin nerambursabil - în valoare de 15 mii de euro, oferit de către Fundația Est din Polonia (East Foundation) prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polone”, menționează specialistul de la ACSA.

Specialiștii poloni au venit la stână, au examinat locul unde urma să fie amplasate instalațiile, iar pentru ca întreaga afacere să corespundă standardelor europene, fermierul a trebuit să facă și anumite schimbări. „Încăperea ce servește ca adăpost pentru oi în timpul iernii și pe care au fost instalate panourile solare era acoperită cu foi de ardezie. Însă în Europa ardezia nu este acceptată. De aceea, am schimbat acoperișul. După care au fost instalate panourile solare, iar ceva mai departe - turbină eoliană. Azi am energie de la vânt și de la soare”, spune Valeriu Bunescu.

În componenta sistemului fotovoltaic și a celui eolian intră și generatoarele, dar și contoarele necesare pentru măsurarea energiei electrice produse, aparate păstrate într-o cameră separată. Pentru

toată această instalație au fost cheltuiți cei 15 mii de euro oferii de statul polon, plus 130 de mii de lei investiți de Valeriu Bunescu.

Tindem spre o afacere europeană

Sistemul fotovoltaic nu este însă, nici pe departe, un sfârșit de drum pentru Valeriu Bunescu. Acum, producătorul ar avea nevoie de un sistem automat de mulgere a celor 150 de oi pe care le deține, „Știu că este foarte scump, dar este mai eficient. Așa este în Europa. Am fost în Slovenia și în Germania și am văzut personal cu câtă seriozitate și responsabilitate se ocupă acolo oamenii de oierit. Dar au și condiții...”, povestește bărbatul. Potrivit lui Valeriu Bunescu, astăzi pentru un crescător de oi din Republica Moldova cea mai mare problemă rămâne, totuși, piața de desfacere, deoarece nu are unde vinde pielele de oi și brânza. „Înainte vindeam pielelele de cârlan cetățenilor din Ucraina, iar ei le duceau mai departe în Rusia. Acum, din cauza situației din țara vecină, nu avem unde să le dăm. Dar nu trebuie să ne supărăm, acolo e război, mor oameni”, spune resemnat fermierul.

De aceea, deocamdată, singura salvare sunt piețele alimentare-agricole. „Brânza o vindem aici, în Moldova. Nu e ușor, căci toți doresc un produs ieftin și bun. Dar să o ducem în afara țării nu putem, căci nu e produsă după standarde moderne: de la mulgerea laptelui până la ambalarea brânzei. Este greu, dar cred că vom reuși. Am vorbit cu producători din România și mi-au spus că brânza lor abia acum e primită în alte țări din Europa, deși România deja de câțiva ani e membră a UE. Cu dorință și răbdare, va ajunge și brânza noastră în Europa”, este convins crescătorul de oi.

Fântana și rezervorul care l-au scăpat pe Valeriu Bunescu de grija apei

Panourile solare instalate pe acoperișul stânei din Chetrosu

Generatoarele sistemelor de producere a energiei electrice sunt păstrate într-o cameră separată

Oile de la Chetrosu pasc pe iamașul din afara localității.
Foto: Lilia Zaharia

Dragoș Mihael Ciuparu, consilier EUHLPAM în cadrul Ministerului Educației:

„Bacul va fi european atunci când nu vom mai avea nevoie de camere de supraveghere”

Profesorul Dragoș Mihael Ciuparu este inginer chimist. În elaborarea politicilor și administrația publică s-a implicat, inițial, ca membru al Comisiei Prezidențiale pentru Educație și Politici de Cercetare din România, care a contribuit la lansarea procesului de reforme, și al Consiliului Național pentru Cercetări Științifice. În anii 2010-2012, fiind Președinte al Autorității Naționale de Cercetări Științifice, a gestionat toate programele de fonduri în domeniul elaborării politicilor cercetărilor competitive din România. În prezent este consilier al Misiunii Uniunii Europene de Consilieri în Politici Publice în Moldova (EUHLPAM) pentru Ministerul Educației de la Chișinău.

Olga Ciobanu

— Dle Ciuparu, care a fost pentru dumneavoastră cea mai mare provocare în calitate de consilier în cadrul Ministerului Educației din Republica Moldova?

— Cea mai mare provocare a fost să înțeleg pe deplin contextul social, economic, cultural și politic în care urmează să fie aplicate politicile educaționale pe care le elaborăm. Pentru ca acestea să producă efecte benefice pe termen mediu și lung, este foarte important ca soluțiile pe care le propunem pentru

problemele din societate, în general, și cele din sistemul educațional, în particular, să fie potrivite, aplicabile și compatibile cu mediul socio-economic și cultural. Chiar dacă noi, consilierii, nu avem aceeași responsabilitate ca miniștrii pe care îi consiliem, efectele pe care soluțiile propuse de noi le produc în societatea moldovenească poartă o încărcătură morală importantă. Și nu ne este indiferent ce se întâmplă ca urmare a deciziilor luate pe baza propunerilor noastre.

„Comasarea școlilor este absolut necesară pentru creșterea calității studiilor”

— Comasarea școlilor și grădinițelor a stârnit multe nemulțumiri. De ce s-a întâmplat acest lucru? Care au fost efectele concrete de pe urma comasării?

— Iată un bun exemplu în raport cu prima întrebare. Deși știam că această măsură va fi greu de înțeles de populație, am sprijinit-o ca fiind absolut necesară pentru creșterea calității educației din școli. La o primă privire, această măsură poate fi percepută ca având efect negativ asupra comunităților, presupunând un oarecare disconfort pentru elevi și părinți prin necesitatea deplasării lor pe o distanță mai mare până la școală. La o analiză mai atentă, însă, această măsură e obligatorie dacă vrem să asigurăm creșterea calității. Bunăoară, foarte multe resurse alocate educației se cheltuiau pentru întreținerea unor școli supradimensionate față de numărul elevilor deserviți. La fel, existau dificultăți în asigurarea

personalului didactic calificat la toate disciplinele, respectiv nu-și puteau permite să asigure diversitate în studiul limbilor străine sau să ofere o paletă largă de discipline opționale. Prin închiderea școlilor în care învățau doar câțiva copii, s-a reușit o concentrare a resurselor, fapt ce a avut efecte pozitive pe mai multe dimensiuni.

— Care ar fi aceste dimensiuni?

— Înainte de toate, în baza mecanismului de finanțare *per elev*, în școlile mari - ca urmare a creșterii numărului de elevi - au crescut resursele financiare. Astfel, instituția dispune de rezerve suplimentare pentru dezvoltare. Acum aceste școli au posibilitatea să-și dezvolte infrastructura - spații de învățământ, laboratoare, săli de sport, cămine, cantine etc. - și să atragă resurse umane de calitate prin oferirea unei perspective de dezvoltare a carierei pe termen lung. La fel, ele pot să atragă proiecte de dezvoltare susținute financiar de donatori externi, cum este cazul proiectului de dezvoltare a rețelei școlare susținut de Banca Mondială în valoare de 40 de milioane USD. Drept urmare, copiii care ar fi învățat într-o școală mică, în care același profesor le-ar fi

predat două-trei materii și ar fi făcut ore în paralel cu copiii de alte clase, acum vor avea parte de studii cu profesori calificați la fiecare disciplină, laboratoare dotate, materiale didactice moderne și metode de predare de ultimă generație. Deși în raioanele ce au încheiat procesul de restructurare a rețelei școlare sunt multe exemple de succes, aș menționa aici unul singur, cel al Liceului „Olimp” din raionul Sângerei. După restructurare, instituția are bugete anuale ce i-au permis renovarea spațiilor, achiziția tehnicii moderne de predare și a calculatoarelor, dar și salarizarea substanțial majorată a cadrelor didactice - și toate acestea fără a solicita contribuția părinților. Sunt convins că astfel de exemple vor apărea din ce în ce în mai frecvent.

„Este spre binele întregii societăți ca orice examen să se desfășoare corect”

— În curând vor avea loc examenele de bacalaureat 2015. Este, în prezent, modalitatea de susținere a bacalaureatului asemănătoare cu cea din oricare altă țară din Uniunea Europeană?

— Dacă trecem peste pra-

gul emoțional reprezentat de așa-zisele condiții *stresante* de susținere a examenelor în prezența camerelor de supraveghere și analizăm efectele directe ale acestei reforme, ne convingem cu ușurință că există o schimbare profundă în mentalitatea cu care pleacă la drum absolvenții de liceu. Până nu demult, ideea cu care liceenii intrau în viața de adulți era că nu contează cât efort ai depus, cât de mult știi sau cât de bune abilități ai - căci examenul de bacalaureat era o simplă formalitate care îi făcea pe toți egali, indiferent de câte competențe și aptitudini acumulasera în liceu. De menționat că, după estimarea „Transparency International”, bazată pe sumele care s-au vehiculat ca mita în sistemul educațional în anii 2012 și 2014 - respectiv înainte și după introducerea reformei -, bacalaureatul constituia o afacere de peste 100 de milioane de lei! Începând cu sesiunea de bacalaureat din 2013, elevii au luat contact cu o altă realitate, comună spațiului Uniunii Europene, în care munca, perseverența și dedicația sunt deplin recunoscute și recompensate, iar fraudă este sancționată.

Totuși, susținerea bacalaureatului în condiții asemănătoare cu cele din țările UE va fi atunci când nu vor mai exista tentative de fraudare a examenului și nu vom mai avea nevoie de camere de supraveghere. Pentru că toată lumea a înțeles că e spre binele întregii societăți ca orice examen să se desfășoare corect. Acceptarea de către societate a importanței corectitudinii a crescut semnificativ din 2013 în 2014, dovadă și că în

sesiunea de examene din anul trecut numărul candidaților eliminați s-a redus la 200 în comparație cu 1000 în 2013. Eu sper că vom vedea în acest an o modalitate europeană de desfășurare a examenelor de bacalaureat.

— Conform noului Cod al Educației, directorii de școli și grădinițe trebuie să fie angajați prin concurs, motiv din care acum câteva luni contractele de muncă ale mai multor manageri au fost încetate, urmând să fie organizate concursuri pentru aceste poziții de conducere. Cum explicați necesitatea unei astfel de schimbări, de vreme ce și acest lucru a stârnit multe nemulțumiri?

— Nemulțumirile legate de această prevedere din Codul Educației vin, înainte de toate, din partea celor vizați - oameni cu posturi de conducere, în care de multe ori au ajuns datorită sprijinului pe care l-au avut din partea diferitelor grupuri de interese cu influență la un moment dat. Sensul prevederii legale nu este de a concedia un manager sau altul, cât este de a oferi periodic - o dată la cinci ani - șansa ca orice instituție de învățământ să poată beneficia de un management mai performant. Asta înseamnă că niciun director de școală competent și performant nu ar trebui să se teamă de o competiție în care va avea șansa de a-și demonstra calitățile într-un proces corect și transparent de selecție și de a-și păstra funcția.

„Promovăm, insistent și consecvent, performanța în învățământul superior”

— Care sunt cele mai solide realizări din ultimii ani în învățământul superior?

— Cred că cele mai importante realizări sunt implementarea deplină a structurii Bologna în învățământul superior și înființarea Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional. Prevăzute și în Acordul de Asocieri, ele creează cadrul necesar dezvoltării unui învățământ superior de calitate la toate nivelurile și permit integrarea deplină a învățământului superior din Moldova în Aria Europeană a Învățământului Superior (EHEA). Important este și noul cadru legislativ de organizare și funcționare a învățământului superior, aprobat prin Codul Educației, care prevede autonomia largită a instituțiilor de învățământ superior, promovează modelul antreprenorial de guvernare ce asigură mai multă transparență, dar și responsabilitate proceselor manageriale din universități.

continuare în pag. 4

Am găsit la Chișinău o echipă de oameni pricepuți, dedicați, muncitori și cu o voință de neclintit de a face ca sistemul de educație din Republica Moldova să devină motorul de progres al societății și economiei țării. O echipă determinată să meargă pe drumul transformării, asumându-și toate riscurile și costurile de imagine asociate schimbărilor, uneori dureroase, dar atât de necesare. Cred că nimeni și nimic nu-i poate determina pe colegii mei de la Ministerul Educației să facă cel mai mic compromis care să încetinească sau să împiedice reformele din domeniu. Și asta mă motivează și mă responsabilizează în același timp.

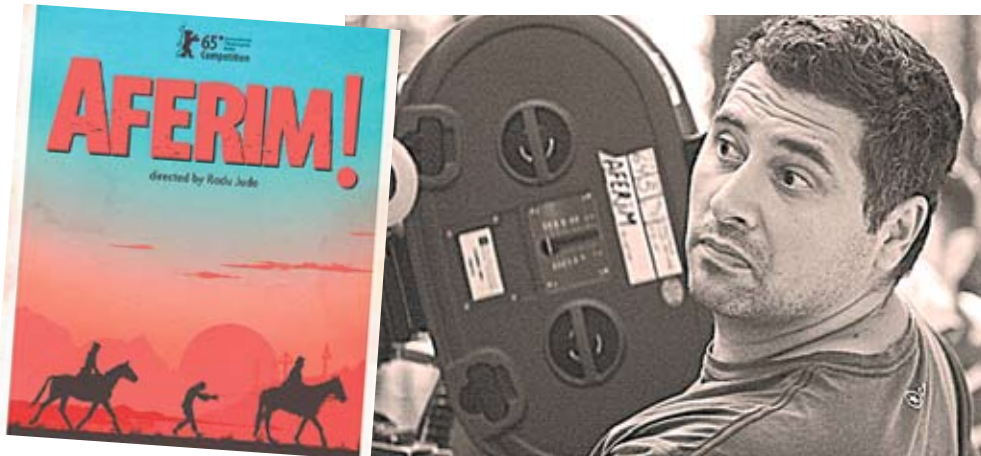
Cineastii din România și muzicienii din Moldova triumfă la Lisabona

„Aferim!”, cel de-al treilea lung-metraj și cea de-a treia participare a lui Radu Jude la Festivalul IndieLisboa, s-a învrednicit, în seara de 3 mai, de Marele Premiu al ediției 2015 și de Premiul blogurilor de cinema (dreptul de difuzare la canalele TVCine). IndieLisboa este un proiect susținut de Programul MEDIA „Europa Creativă”. Aici, timp de 11 zile, publicul și profesioniștii în domeniu au vizionat 260 de filme. În competiție a concurat și scurtmetrajul „Cai pute-re” de Daniel Sandu.

Larisa Turea,
din Lisabona, pentru
„Obiectiv European”

Aferim, Radu Jude!

Radu Jude este un reprezentant merituos al noii generații de cinești români. La IndieLisboa 2007 a luat Premiul Mare cu scurtmetrajul „Lampa cu căciulă”, tot aici fiind proiectate și „Cea mai fericită fată din lume”, în 2009, și „Toată lumea din familia noastră”, în 2012. Uite că după triumful din februarie de la Berlin, unde a luat Ursul de Argint pentru regie, a venit rândul cineaștilor portughezi să afle semnificația titlului: „Aferim!”, adică „Bravo!”. Filmul (produs în 2015) beneficiază de o distribuție pe sprânceană: Teodor Corban, Mihai Comănoiu, Cuzin Toma, Alexandru Dabija, Luminița Gheorghiu, Victor Rebengiuc. Este unul dintre cele mai ambițioase proiecte din ultimii ani (cu un

Regizorul Radu Jude, în timpul filmărilor la „Aferim!”. Foto: Silviu Ghetie

Secvență din filmul „Aferim!”. Foto: Alexandru Dabija

buget de 1 mln. 400 mii euro), dorindu-se *road movie* clasic, gen western (mai curând, eastern). Povestea, imaginată de Radu Jude și co-scenaristul său de căpătâi, ieșeanul Florin Lăzărescu (născut în 1974) se petrece în Valahia, la 1835.

Zapciul Costandin și fiul său Ioniță, călări, pornesc în căutarea unui rob fugăr, bănuind că ar fi căzut în ispița amorului cu nevasta legiuită a stăpânului. O călătorie inițiată prin țara împotmolită până peste urechi în corupție și nedreptate (se comit orori cu o mină inocentă, insul fiind convins că face numai și numai bine!), un trecut neasumat, moravuri barbare cu înveninată continuare în contemporaneitate. Poveste

închipuită cap-coadă, satiră socială corozivă, umor negru: tablou complex ce ne duce negreșit gândul la metehnele noastre moderne și la dezumanizarea progresivă a relațiilor.

Căci, au nu ne poziționăm, ca în ring, dușmani feroce ori de câte ori dăm nas cu Celălalt, Străinul, fie că e țigan, evreu, armean, fie că stăm în rând la policlinică sau cineva ne taie drumul la cotitură? O parabolă filozo-

fică cu bătaie lungă, țintind dibaci misoginismul societății patriarhale, ipocrizia, predicile satanice și antisemitismul strămoșesc, învrăjmășirea de-a valma. Poate merită să cerțăm cele ascunse sub preș, să înfruntăm trecutul chinuitor și rușinos, pentru a pași drept? O frescă desenată cu meșteșug postmodern, limpezime a imaginii ca a lacului de munte: nălucesc în străfunduri corăbii scufundate, în oceanul de aer de deasupra cadrului simți aievea zborul falfăitor al fantomelor... „Nu compar, dar nu pot să nu-mi amintesc de „Andrei Rubliov”, scria apreciatul critic Andrei Plahov la rubrica sa în „Kommersant”.

Ilian Gârneț: Carmen între vioară și ecran

Concertul de final de stagione al Orchestrei Simfonice Portugheze, îngemănând muzica și cinema, l-a avut ca protagonist central pe Ilian Gârneț, violistul din Republica Moldova stabilit în prezent în Germania, la

Ilian Gârneț. Foto: iliangarnetz.com

care Ilian a cucerit, acum câțiva ani, premiul Fundației Regina Elisabeta a Belgiei.

„Muzica, afirma Hitchcock, este o taină!”. Cinema care apelează la note este cu-adevărat o formă de expresie completă, artă fără egal. Ilian Gârneț o demonstrează fără loc de tăgadă: sunetul profund al vioarei sale vechi de trei secole (cică, a aparținut unui interpret francez celebru) e bogat în nuanțe armonice, plin de tensiune dramatică, suav, cu un vibrato cald. Iar pasiunea și măiestria cu care a adus în scenă una dintre cele mai complexe lucrări concertante din repertoriul violonistic au emoționat profund melomanii lisabonezi. Astfel, colaborarea cu Orchestra Simfonică Portugheză a fost perfectă, generând o adevărată empatie între solist și dirijor, între sală și interpreți.

Ilian Gârneț s-a născut la Sankt-Petersburg, în 1983. A studiat la Liceul de Muzică „Ciprian Porumbescu” din Chișinău, clasa Galinei Bui-novschi; apoi la Academia de Muzică din Chișinău. Au urmat Academia de Muzică Sibelius din Helsinki și Conservatorul Regal din Bruxelles... Sunt pași de invidiat care i-au adus, de-a lungul carierei sale internaționale, aplauzele sincere ale publicului oriunde a concertat, dar și numeroase premii: Queen Elizabeth, Henryk Wieniawski, Jeunesses Musicales, Tibor Varga, David Oistrach, Kloster Schöntal, Remember Enescu, Paul Constantinescu.

...E primăvară, florile îmbălsămează văzduhul răsfățat de briză. Dar, dacă florile de mai nu au o viață prea lungă, operele de artă rămân să dăinuie și să ne inspire.

Dragoș Mihael Ciuparu, consilier EUHLPAM în cadrul Ministerului Educației:

„Bacul va fi european atunci când nu vom mai avea nevoie de camere de supraveghere”

► urmare din pag. 3

Toate aceste prevederi legale au fost introduse în scopul promovării calității în învățământul superior, spre beneficiul studenților și al societății în general.

— Ați pomenit de Codul Educației. Care e gradul de implementare a acestuia?

— Voi încerca să dau un răspuns pentru fiecare nivel de educație și voi începe cu învățământul general, unde s-au făcut progrese în dezvoltarea instituțiilor. Au fost

Tinerii moldoveni pot beneficia de diverse oportunități de educație din partea UE. Recent, la Chișinău a fost deschis Oficiul Național Erasmus+, care le oferă persoanelor interesate informație și asistență. Cu Erasmus+, studenții, stagiarii și voluntarii din Moldova au șansa de a petrece o perioadă de timp în străinătate, pentru a-și spori abilitățile și potențialul de angajare. Informații detaliate despre program pot fi obținute din pagina electronică www.erasmulsplus.md.

create, aici, Inspectoratul Școlar Național și Agenția pentru Curriculum și Evaluare, a căror misiune e să asigure calitatea și relevanța procesului educativ. Au început să funcționeze consiliile de

administrație în care, pe lângă profesori și reprezentanți ai autorităților publice locale, sunt implicați, cu putere de decizie, elevi și părinți, ceea ce sporește transparența administrării fondurilor publice

alocate educației. Au fost elaborate standarde pentru cadrele didactice și manageriale din învățământul general, în raport cu care va fi selectat și evaluat personalul didactic și managerial. Pentru *învățământul profesional tehnic*, unde este necesară o reformă profundă pentru creșterea competitivității economice a țării, avem o strategie de reformă, iar UE a oferit în acest scop asistență tehnică și un suport bugetar de 25 de milioane de euro. În *învățământul superior* a fost introdusă procedura de realocare anuală a locurilor bugetare către studenții cu cele mai bune

rezultate academice, astfel că tinerii cei mai merituosi vor beneficia de locuri de la buget. Sunt convins că nu am menționat toate progresele,

însă importante sunt efectele pe care le vom vedea în economie și societate odată ce eforturile noastre vor prinde rădăcini în sistemul de educație.

Misiunea UE de Consiliere în Politici Publice, lansată în ianuarie 2010, este un proiect finanțat de Uniunea Europeană și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova. Misiunea prevede antrenarea, în cadrul principalelor instituții publice, a unei echipe de experți internaționali de nivel înalt, care să sprijine eforturile de elaborare, implementare și monitorizare a politicilor publice și a măsurilor relevante. Misiunea sprijină guvernul în realizarea agendei de reforme în domeniul integrării europene, în dezvoltarea capacităților de aplicare a Acordului de Asociere și a Zonei de Liber Schimb.

ACORDUL DE ASOCIERE
PREVEDE REABILITAREA REȚELEI STRATEGICE DE DRUMURI ȘI A LEGĂTURILOR FERUVIARE PENTRU FLUIDIZAREA TRAFICULUI INTERNAȚIONAL

1974 KM
DRUMURI

1045 KM
CĂI FERATE PRINCIPALE

DRUMURI ȘI CĂI FERATE MAI BUNE

DATORITĂ ACORDULUI DE ASOCIERE

PRIMII PAȘI ÎN CADRUL ACORDULUI DE ASOCIERE

BERD VA ALOCA	BERD ȘI BEI VOR ACORDA
287 MLN EURO	105 MLN EURO
PENTRU REABILITAREA ȘI CONȘTRUCȚIE A 16 SEGMENTE DE DRUM	PENTRU REABILITAREA A 3 PORȚIUNI DE CALE FERATĂ DIN SECTOARELE
	<ul style="list-style-type: none"> 39 KM CHIȘINĂU-UNGHENI 7 KM UNGHENI-BĂLȚI 17 KM BĂLȚI-OCNIȚA ȘI 8 LOCOMOTIVE

Transportul rutier are un impact semnificativ asupra dezvoltării economice a țării, dar necesită a fi reformat în continuare, pentru a crea o rețea de drumuri naționale bune și integrate în rețeaua europeană; pentru a crește securitatea traficului rutier și pentru a îmbunătăți calitatea serviciilor de transport de mărfuri și de pasageri, se arată în Nota analitică „Drumuri și căi ferate mai bune datorită Acordului de Asocieră”, realizată de „Expert-Grup”. Potrivit experților, implementarea Acordului de Asocieră va contribui la crearea unor condiții mai bune de lucru pentru șoferi, la diminuarea contravențiilor în serviciile de transport și la îmbunătățirea disciplinei în trafic.

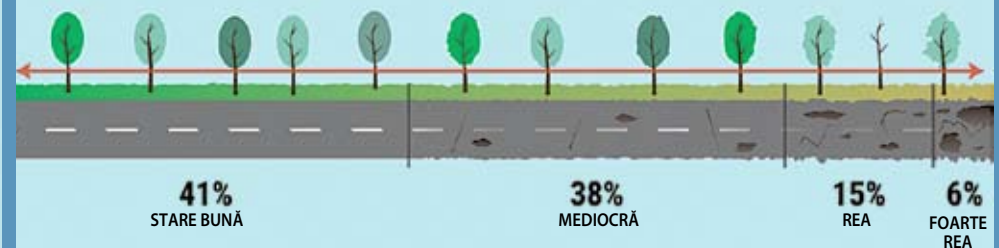
Cât privește sectorul feroviar, se menționează că acesta constituie un monopol natural și că este ineficient și costisitor. Viteza de circulație a trenurilor este mică, iar CFM nu este capabilă să organizeze o logistică eficientă și competitivă pentru transportarea cantităților reduse de mărfuri. Transportul de pasageri este subvenționat din contul serviciilor de transport de marfă, iar acest fapt a condus la majorarea continuă a prețurilor pentru transportarea mărfii. Situația dată dictează actualitatea reformării sectorului feroviar și armonizarea cadrului legal cu prevederile normelor europene.

PROBLEMELE TRANSPORTULUI FERUVIAR DIN MOLDOVA

	VITEZA MEDIE 34,5KM/H		72% GRADUL DE UZURĂ A MIJLOACELOR FIXE ALE ÎS CALEA FERATĂ DIN MOLDOVA
	PESTE 200 KM DE CALE FERATĂ NECESITĂ REPARAȚII URGENTE		OPERATOR INEFICIENT 10.000 ANGAJAȚI PENTRU 13.000 PASAGERI ȘI 3,3 MLN TONE-KM ZILNIC
			TARIFE NEADECVATE

UNDE SUNTEM?

LUNGIMEA DRUMURILOR NAȚIONALE **3336 KM**

REZULTATELE AȘTEPTATE: TRANSPORTUL FERUVIAR

SEPARAREA GESTIUNII SERVICIILOR DE TRANSPORT CĂLĂTORI DE GESTIUNEA INFRASTRUCTURII ȘI DE SERVICIILE TRANSPORT MARFĂ

INSTITUIREA AUTORITĂȚII DE SIGURANȚĂ ȘI SUPRAVEGHERE, CARE VA AUTORIZA OPERATORII ȘI GESTIONARII DE INFRASTRUCTURĂ

OBLIGAȚII STRICTE PENTRU OPERATORI NEPUNCTUALI

- COMPENSAȚIE 50% DIN COSTUL BILETULUI SAU HRANĂ GRATUITĂ
- CAZARE ȘI TRANSPORT GRATUIT
- PENTRU ÎNTĂRZIERE > 60 MIN
- DAȚĂ ESTE NECESARĂ O SEDERE PESTE NOAPTE

FACILITĂȚI ȘI ASISTENȚĂ PENTRU PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI

HOTEL

TRECEREA LA SISTEMUL INFORMAȚIONAL UNIC DE INFORMARE ȘI REZERVARE A BILETELOR

CERTIFICAREA CONDUCĂTORILOR DE LOCOMOTIVĂ PENTRU A FACILITA MOBILITATEA LOR DE LA O ÎNȚEPRIINDERE LA ALTA

REZULTATELE AȘTEPTATE: TRANSPORTUL RUTIER

CONDIIȚII MAI SIGURE PENTRU TRANSPORTUL DE MĂRFURI PERICULOASE	INSTALAREA DISPOZITIVELOR DE LIMITARE A VITEZEI: 100 KM/H LA MICROBUZE CU MAI MULT DE 8 LOCURI ȘI 90 KM/H PENTRU CAMIOANE CU MASA MAXIMĂ PESTE 12 TONE	MAXIM 90 ORE DE ȘOFAT TIMP DE 2 SĂPTĂMĂNI CONSECUTIVE, MAXIM 10 ORE ZILNIC DE 2 ORI PE SĂPTĂMĂNĂ	INSTALAREA TAHOGRAFELOR LA BORDUL VEICULELOR
3 ANI	2 ANI		5 ANI
			4 ANI
EXPLOATAREA DOAR A VEICULELOR OMOLOGATE CONFORM CERINȚELOR TEHNICE UE		MAJORAREA TAXELOR DE UTILIZARE A DRUMURILOR PENTRU CAMIOANE CU MASĂ MAI MARE DE 12 TONE	

Sprrijin nerambursabil pentru a cuceri mai multe piețe de desfacere

A treia etapă de granturi pentru grupurile de producători agricoli

Accederea mai ușoară pe piețele de desfacere a fost, dintotdeauna, o preocupare majoră a agricultorilor. Problema a devenit și mai actuală odată cu punerea în aplicare, începând cu 1 septembrie 2014, a Zonei de Liber Schimb cu Uniunea Europeană. Respectiv, responsabilii din domeniu caută și mai intens căi pentru a le ajuta producătorilor. Una dintre acestea este facilitarea accesului la finanțare.

Andreea Ștefan

PENTRU O AGRICULTURĂ COMPETITIVĂ. Recent, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare în comun cu Proiectul Băncii Mondiale „Agricultura competitivă în Moldova” (MAC-P) au anunțat lansarea celei de-a treia etape de selectare a cererilor pentru finanțarea proiectelor de afaceri în cadrul Programului de granturi privind facilitarea accesului la piețele de desfacere pentru grupurile de producători horticoli. Prin intermediul acestui Program, grupurile de producători agricoli pot beneficia de granturi în valoare de până la 350.000 USD (cu condiția ca grantul să nu depășească 50 la sută din valoarea totală a investițiilor comune ale grupului pentru crearea obiectelor de infrastructură post-recoltare). Granturile sunt destinate achiziționării a circa 25 categorii de utilaje și echipamente: mașini de spălare, calibrare, sortare și ambalare a legumelor și fructelor, frigider și autospeciale frigorifice, instalații de uscare etc.

Bugetul Programului constituie opt milioane USD - șapte milioane componenta de grant plus mijloacele pentru asistența tehnică în valoare de un milion

USD. Ion Sula, ministrul Agriculturii și Industriei Alimentare, a declarat cu prilejul lansării celei de-a treia etape a Programului că, ținând cont de devalorizarea continuă a monedei naționale, granturile vor fi oferite horticultorilor-beneficiari nu în lei, ci în dolari.

12 CÂȘTIGĂTORI PÂNĂ ÎN PREZENT. Programul de granturi a fost lansat în aprilie 2014 și se va desfășura până în 2016. Anul trecut au avut loc două etape de selectare a cererilor, iar în urma competiției, de granturi investiționale beneficiază 12 grupuri de producători. Suma totală a investițiilor în aceste proiecte depășește 109 mln. de lei, din care 41,6 mln. sunt surse nerambursabile (granturi). Asistența financiară este oferită beneficiarilor Programului prin intermediul AIPA, după ce solicitantii confirmă contribuția proprie la realizarea proiectului investițional.

În total, grație suportului financiar al Programului de granturi privind facilitarea accesului la piețele de desfacere pentru grupurile de fermieri din domeniul horticulturii, până în prezent sunt în construcție 11 depozite frigorifice cu o capacitate totală de peste șase mii de tone, precum și zeci de instalații pentru uscare, calibrarea, ambalarea fructelor, pentru spargerea și decojirea nucilor etc.

În cadrul primei etape a Programului, șase grupuri de producători agricoli au obținut asistență în valoare de circa 21 mln. de lei, investițiile proprii atingând cifra de peste 33 mln. de lei, bani necesari pentru realizarea, în cadrul întreprinderii-

lor, a unor ambițioase proiecte de modernizare a infrastructurii post-recoltă. Alte două grupuri de producători urmează să beneficieze de mijloace nerambursabile în valoare de peste 7 mln. de lei.

În a doua etapă a Programului, pentru finanțare au fost selectate patru grupuri de producători agricoli cu statut de cooperative de antreprenori - „Legbiofruct” (Hârtoș, Cimișlia), „Dammag Grup” (Țareuca, Rezina), „Grape Line” (Manta, Cahul), „Ivas

Eco-Prim” (Caplani, Ștefan Vodă) -, cărora le vor fi oferite granturi în valoare de 13,6 mln. de lei. Bugetul total al proiectelor investiționale e de 36,2 mln. de lei. Mijloacele financiare sunt direcționate spre

achiziționarea instalațiilor de uscare a fructelor, a liniilor de sortare și ambalare, spre construcția frigiderelor cu o capacitate de păstrare de la 350 până la 600 tone de produse horticoale.

Producătorii interesați pot depune cererile la oficiile teritoriale ale Agenției pentru Intervenții și Plăți în Agricultură (AIPA) până la 30 mai curent. Nu sunt eligibili agenții economici din Chișinău și Bălți sau producătorii care au admis anumite încălcări în procesul de activitate.

Igor Mardare: „Prunele au o perspectivă foarte mare de export”

„Anterior, raionul Rezina ocupa o nișă specifică în sistemul agricol al țării - aici se creșteau și se prelucrau, la scară largă, prune. Pe fundalul situației de astăzi - când baza tehnico-materială ce exista în perioada sovietică a fost, în mare parte, pierdută, livezile vechi sunt îngrijite prost, iar cele tinere sunt relativ puține la număr - gospodăria noastră țărănească este una dintre puținele excepții”, spune agricultorul Igor Mardare, beneficiar al Proiectului MAC-P, care în anul 2008 a plantat 27 ha de livezi de prune soiul „Stanley”. Înțelegând importanța asocierii pentru a-și dezvolta afacerea și a crește competitivitatea producției, din 2013 agricultorul a început să caute căi de cooperare cu producătorii de prune din satele vecine. Iar analiza șanselor de a exporta în

Igor Mardare (stânga) și Ion Sula, ministrul Agriculturii (dreapta).
Foto: gov.md

UE a evidențiat un potențial mare de comercializare a prunelor în Germania. „Am conchis că pe acest segment perspectivele horticultorilor-exportatori din Moldova sunt mai bune decât în privința altor fructe, chiar și a merelor. Prunele de soiurile cele mai răspândite în Moldova își vor

găsi consumatorul în Uniunea Europeană, iar experiența noastră de anul trecut ne oferă un argument în plus în acest sens”, afirmă Igor Mardare. Vorba e că, urmare a situației tensionate cauzată de sistarea exporturilor de fructe în Rusia, dar și a lipsei unei frigider, el a

vândut prunele destul de ieftin, unor intermediari, care ulterior le-au comercializat în țările Uniunii Europene.

„Acum însă, grație suportului financiar și informațional acordat de proiectul MAC-P, grupul nostru din șase producători va procura și va instala o linie performantă de uscare a prunelor, și va construi un frigider cu o capacitate de păstrare de 600 tone. Sperăm, că până la recoltarea din 2015, să fim în stare să finalizăm toate procurările și construcțiile preconizate. Aceasta ne va deschide noi perspective la capitalul procesare, depozitare și logistică, și ne va permite să accesăm noi piețe și să comercializăm produse de calitate la un preț bun, evitând intermediarii”, se arată încrezător producătorul de la Rezina.

Integrarea pe scurt

Foto simbol

Moldova, tot mai prezentă economic în țările UE

În lunile ianuarie-februarie 2015, exporturile de mărfuri destinate țărilor UE-28 au însumat 210,8 mln. USD sau cu 6,7% mai mult față de aceeași perioadă din 2014.

În aceste condiții, livrările de mărfuri pe piața europeană au atins cota de 67,3% din totalul exporturilor, în creștere cu 12,2% față de aceeași perioadă a anului trecut,

arată Agora.md, citând Biroul Național de Statistică. În același timp, țările CSI au fost prezente în exporturile Moldovei cu o pondere de 19,9%, ceea ce corespunde unei valori de 62,4 mln. USD. Exporturile de mărfuri către aceste țări s-au micșorat cu 46%, comparativ cu ianuarie-februarie 2014. Analiza evoluției exporturilor pe țări în ianuarie-februarie

2015, comparativ cu perioada similară din 2014, relevă reducerea livrărilor către Rusia cu 57,9%, Ucraina - 67,3%, Grecia - 56,1%, Italia - 10,7%, Turcia - 21,1%, Polonia - 16,4%, Germania - 6,2%, ceea ce a influențat la diminuarea per total a exporturilor cu 20,4%. Totodată, s-au majorat exporturile către Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord cu 69,5%,

România - 18,4%, Olanda - 3,3%, Franța - 5,4%, Belarus - 12,8%, Elveția - 60,1%, Kazahstan - 24,7%, Republica Cehă - 35,1%. Această creștere a atenuat scăderea per total a exporturilor cu 9,4%. Per total, în ianuarie-februarie 2015, exporturile de mărfuri au însumat 313,3 mln. USD, volum inferior cu 12,7% celui realizat în perioada similară a anului 2014.

Castle Combe, unul dintre cele mai bine îngrijite sate din Marea Britanie. Foto: castle-combe.com

Colmar, una dintre cele mai frumoase localități din Franța. Foto: artsyglbe.com

Brand, satul austriac lider la închirieri. Foto: pinterest.com

Giethoorn, satul olandez numit și Veneția Nordului. Foto: wikimedia.org

Ce-i lipsește satului moldovean ca să devină european?

Apeduct, sistem de canalizare, drumuri renovate și luminate, grădinițe reparate. Acestea și alte zeci de idei s-au transformat în proiecte realizabile în Republica Moldova datorită fondurilor europene. Cu puțin efort, susținere și perseverență, satele din țara noastră devin mai eficiente energetic, mai sănătoase și mai curate. Infrastructura bine pusă la punct nu este însă piesa de puzzle care face ca un sat moldovenesc să devină o localitate europeană. Ce totuși îi lipsește unui sat autohton ca să devină adevărat european?

Ana-Maria Veverița, studentă la Școala de Studii Avansate în Jurnalism

Promovare

Europa nu înseamnă doar orașe prin care mișună zeci de mii de turiști. Europa înseamnă și viață rurală, iar unul din patru europeni trăiește în comunități mici, fiecare unică în felul său, iar membrii acestora utilizează toate mijloacele posibile pentru a fi mândri de ea.

Marea Britanie este țara cu cele mai frumoase și bine păstrate sate din Europa, arată portalul „When on Earth”. Pentru mulți britanici, satul reprezintă un ideal: potrivit unui sondaj recent, circa 80% din englezi visează să trăiască în provincie, în timp ce doar 20% trăiesc în mediul rural. Comunitățile sătești englezești sunt mici și deseori excentrice, dar sunt calde și primitoare, reflectând farmecul local al „caracterului tipic englezesc”. Oficiul poștal sau magazinul reprezintă punctele-cheie de comunicare ale fiecărui sat, în timp ce pub-ul îți oferă șansa de a cunoaște cultura locală. Dar inima multor comunități

Bălăbănești, un sat tipic din Moldova. Foto: timpul.md

rurale rămâne biserica, în jurul căreia au loc toate evenimentele importante - de la rezolvarea neînțelegerilor dintre localnici până la sărbătorile satului și chiar amenajarea teritoriului.

Văzut ca fiind departe de agitația vieții moderne, satul englezesc este reprezentat ca un loc liniștit și armonios, concept activ promovat la emisiunile radio sau la competițiile pentru cele mai bine îngrijite sate. Astfel, concursul „Cel mai bine păstrat sat” este organizat în Marea Britanie mai bine de 40 de ani. Pentru a fi premiată, o localitate rurală trebuie să nu aibă gunoiști neautorizate; să păstreze monumentele de arhitectură, bisericile, cimitirele și arhitectura verde; să includă facilități de petrecere a timpului liber, sport și parcuri; să fie asigurată curățenia în stațiile de autobuz, toaletele publice și cabinele de telefon. Și, nu în ultimul rând, să existe un spirit comunitar în localitate, arată Campania de protecție a Angliei rurale. Competiția nu are scopul de a identifica cel mai frumos ori cel mai vechi sat, ci satul cel mai bine îngrijit și își propune să implice toți locuitorii, încurajându-i să fie mândri de comunitatea lor. Satele sunt apreciate după nivelul de curățenie și îngrijire, și după impactul pe care îl au asupra mediului. Localitățile câștigătoare primesc premii bănești, plăcuța de intrare „Cel mai bine păstrat sat” („Best kept village”) și o serie de certificate. În plus,

comunitățile obțin o comunicare mai strânsă între locuitori, promovare, un aspect mai atractiv pentru turiști și venituri mai mari pentru afacerile locale.

Diversitate și tradiție

O altă țară de la care Moldova ar putea învăța la capitolul dezvoltare rurală este Franța, unde 156 de sate au titlatura de „Cel mai frumos sat”, potrivit „Plus Beaux Villages de France”. Unul dintre acestea este Colmar - un cătun alsacian bine conservat, cu case colorate, străzi pavate și un tren miniatural care îl străbate în fiecare zi. Aici conviețuiesc în armonie influențele franceze și cele germane, cu brutării tradiționale care vând atât cornuri franțuzești, cât și *kugelhof* nemțesc, sau restaurante specializate în *foie gras* și varză. La fel, francezii din provincie își promovează activ tradiția vinului. De exemplu, în satul Hermitage din sudul Franței sunt organizate vizite la plantațiile de viță-de-vie și degustări periodice de vinuri, iar pentru turiști există restaurante care servesc vinuri locale.

Deși nu are drumuri asfaltate, casele fiind unite de o rețea de canale, satul olandez Giethoorn este unul dintre cele mai frumoase și moderne din Europa. Aici nu vei vedea garduri care să-i ferească pe localnici de ochii lumii, iar fiecare casă are ceva aparte: decorațiuni, flori, forme etc. Printre aceste case, care

datează din sec. XVIII-XIX, găsești magazine cu obiecte specifice zonei sau restaurante cu terase minunate, un muzeu și o biserică... Cele mai multe case sunt acoperite cu stuf, zonele mlăștinoase din apropiere fiind o sursă foarte bună. Pe vremuri, doar oamenii bogăți își permiteau țigle pe acoperiș, în timp ce astăzi e tocmai invers - să ai o casă tradițională cu acoperiș de stuf este mult mai scump. Chiar dacă primii locuitori ai satului au fost mineri, viața culturală nu a fost uitată și nici lăsată de izbeliște în Giethoorn. Aici poți vizita galerii de artă și chiar expoziții inedite, cum ar fi galeria scoicilor sau expoziția cristalelor. Și așa, fără mașini, fără poluare sau stres, 2620 de oameni își trăiesc viața într-un sătuc de doar 3345 de metri pătrați.

Inovație

De ce să-ți rezervi o cameră de hotel dacă poți rezerva un sat întreg? Este mesajul firmei „Închiriază un sat”, ce are în oferta sa 11 așezări rurale din Germania, Austria și Elveția. În cele mai multe cazuri, clienții fideli ai acestor oferte sunt corporațiile mari ca Hyundai sau Siemens, care înlocuiesc obișnuitele centre de conferințe cu localități întregi. Echipa „Închiriază un sat” poate oferi cazare pentru 1200 de persoane pentru o lansare auto sau pentru

Foto: hotnews.ro

care desparte satul moldovean de cel european. Este vorba de spiritul civic și cel comunitar, cooperare, toleranță, respect pentru tradiție, buna conviețuire a comunităților multietnice și multireligioase sau capacitatea de dezvoltare comunitară prin atragerea de investiții. „Sat european poate să însemne două lucruri: 1) să arate ca o localitate mai mică din Vestul Europei, asta însemnând canalizare, asfalt și fără găini. Mi-aduc aminte că am trăit o lună într-un sat suedez în care singurul animal de casă pe care l-am găsit era un cal de cursă. Din acest punct de vedere, și în alte țări europene există puține sate care să arate ca satul suedez de care vorbesc... De aceea, 2) mai degrabă ne interesează felul în care gândesc oamenii, cum se comportă și în ce măsură participă la crearea unor bunuri comune”, consideră sociologul român Bogdan Voicu.

Tocmai acest spirit de „participare la crearea unor bune comune” ne lipsește nouă cel mai mult. Poate că nici nu ne este caracteristic, fiind mai degrabă moștenit de la civilizațiile europene? Dar totodată, nu ne e nici străin de tot, precum aflăm din articolul „Satul Zorile - Sibiul de lângă Orhei”, publicat în ziarul „Cuvântul”: „O trăsătură specifică a zorilenilor este spiritul comunitar deosebit moștenit de la etnicia germani, care mereu au fost uniți când era vorba de soluționarea problemelor comunității. Nu întâmplător anume satul Zorile a implementat printre primele în Moldova proiecte de dezvoltare comunitară...”

Așadar, și o localitate din Moldova poate avea valori bine păstrate, spirit de echipă și inițiativă de fier. Plus - și acesta este secretul care stă în spatele tuturor satelor europene pe care le admirăm - Unicitatea. De acest lucru ar trebui să țină cont locuitorii satelor noastre, oameni care merită să fie mândri de tradițiile strămoșești îmbinate cu valorile prezentului, mândri de limba pe care o vorbesc și de viitorul pe care-l construiesc aici, acasă...

850 de persoane în cazul unei reuniuni internaționale de vânzări. Potrivit BBC Travel, suma de 50.000 USD acoperă cazarea și masa pentru aproximativ 150 de persoane. Cu niște bani în plus poți achiziționa semne stradale sau poți organiza chiar un spectacol de teatru personalizat, în funcție de specificul organizației. Primul sat care a participat în cadrul acestui program este Brand din Austria, unde vizitatorii pot schia și juca golf, și care continuă să fie cel mai popular în rândul satelor ce pot fi închiriate.

Valori și unicitate

Se pare însă că valorile sunt cel mai important lucru

La rubrica „Europa care ne inspiră”, realizată tradițional în parteneriat cu portalul www.stiripozitive.eu, vă propunem să aflați care sunt cele zece lucruri din două veritabile extremități ale continentului european - și anume, din Suedia și din Portugalia - ce ar putea inspira Moldova.

10 lucruri din SUEZIA care pot inspira MOLDOVA

SVETLANA ALEXA ASGHARIAN,
Stockholm

În Suedia am ajuns pentru prima dată acum doi ani, chiar în luna mai, când Soarta, punându-mi stăpânire pe inimă, m-a făcut să schimb „șapte veri pe o iarnă”, să las în urmă tropicele Indoneziei și să revin la un stil viață extrem de european. În cele din urmă am spus „da” și am zburat spre patria lui „Karls-son”... Și chiar dacă mi-a luat ceva timp ca să mă obișnuiesc cu o țară nouă, am descoperit aici o mulțime de lucruri interesante și totodată, deosebit de utile pentru mine.

BIBLIOTECILE PUBLICE: chiar mi-au lipsit o vreme bună! Există în fiecare comună (unitate teritorială în Suedia) și sunt foarte bine dotate. Poți împrumuta cărți, reviste, cărți audio de la biblioteca oricărei comune sau de la orice bibliotecă din Stockholm. În cazul în care se apropie data de returnare a cărților, dar ai dori să le mai păstrezi, poți prelungi „împrumutul” chiar online, pe pagina web a bibliotecii respective.

SUEDEZA, CA UN PRIM ȘI NECESAR PAS SPRE INTEGRARE: majoritatea străinilor veniți în Suedia trec prin SFI (Svenska för Invandrare - Suedeză pentru imigranți) - un sistem de predare a limbii suedeze, prevăzut pentru imigranții adulți. Aceste cursuri sunt gratuite și sunt piatra de temelie în integrarea imigranților în societatea suedeză.

CAFENEUA LINGVISTICĂ - „SPRÅKCAFE”: este un concept care îmi place nespun. Acolo obișnuim să merg deseori la început, pentru a vorbi suedeză. Ideea e că cei interesați se întâlnesc într-un local (bibliotecă, muzeu, cafenea) pentru a comunica în suedeză. De cele mai multe ori aceste întâlniri sunt ghidate de voluntari suedezi care se oferă să dea o mână de ajutor „lingvistic” doritorilor de a învăța cât mai repede limba.

METRO... ÎN METROU: „Metro” este ziarul care m-a ajutat la studierea limbii suedeze și pe care, la fel ca și milioane de suedezi, obișnuiesc să-l răsfoiesc dimineața în drum spre muncă. Este gratuit și poate fi găsit la orice stație de metrou din oraș. Odată citit, ziarul este aruncat în coșuri speciale, de unde urmează apoi să fie colectat și trimis la reciclare.

La Muzeul ABBA. Foto: arhiva personală

MUZEEL: nu doar că sunt numeroase și extrem de interesante, dar pot fi și un loc bun unde să te adăpostești de frig. În plus, toate au câte o cafenea, unde găsești prăjituri, ceai și cafea. Muzeele Vasa, Skansen și Muzeul ABBA sunt preferatele mele.

CASELE DE CULTURĂ: sunt, într-adevăr, de cultură! Copiii și adolescenții vin aici pentru hobby-urile sau interesele lor. Maturii - pentru a încerca ceva nou sau din curiozitate. Aici se cântă, se dansează, se citește, se croșetează etc.! Eu am ales să merg la un cenacul literar la care discutăm cărțile citite (alegem ceva împreună pentru lectură), propunem subiecte spre dezbateri... Aceste întâlniri îmi sunt de mare folos și prin faptul că-mi servesc și ca mediu natural pentru a vorbi, o dată în plus, suedeză.

BĂRBAȚII...: poți întâlni foarte mulți bărbați plimbându-și copiii în

cărucior pe stradă. Tăticii au dreptul la concediu paternal pentru a avea grijă de copii, la fel ca și mamicile, care între timp merg la muncă. Pentru mine a fost și curios, și amuzant să întâlnesc grupuri de tătici cu copii în brațe sau în cărucioare prin parcuri, la o cafea în cafenele sau la bibliotecă, stând cuminți pe covoraș și ascultând o poveste... Chiar m-a distrat termenul „lattepappa” (trad. Latte - cafea latte, papa - tata), folosit pentru tătici care își iau concediu pentru a avea grijă de copiii lor și care se întâlnesc cu regularitate la o cafea (merg cu copiii, bineînțeles), pentru a mai discuta despre una, despre alta. Ceva de genul tăticilor din filmul „What to expect when you are expecting”.

...ȘI FEMEILE: așa cum bărbații se distrează, beau, merg la un meci de fotbal, la fel și femeile se întâlnesc

în cercuri de prietene, se îmbracă precum vor, merg în cluburi, la cafenele sau petreceri, beau ce și cât doresc, povestesc și râd. Ambii au un cuvânt de spus - atât bărbatul, cât și femeia. Ambii sunt obsedați de „fika” - de regulă, pauzele de cafea de la serviciu - pentru a mai schimba o vorbă-două și a socializa. În așa fel, ziua de muncă pare mai scurtă și lucrul merge mai ușor, după părerea suedezielor.

LILLA LÖRDAG SAU... CÂND MIERCUREA E SÂMBĂTĂ: o modalitate interesantă pentru a uita de stresul de la serviciu este să scurtezi săptămâna de lucru. Adică, de ce să nu ne imaginăm că miercuri este sâmbătă și să nu ne întâlnim la un pahar de „vedem-noi-pe-loc” miercuri după lucru, să mai punem țara la cale? Suedezi așa și numesc ziua de miercuri - „lilla lördag” (trad. mini-sâmbătă). Petrecerile după serviciu sau, mai nou, afterwork-urile, sunt foarte răspândite în Suedia. Apropos, este modalitatea în plus de a prinde un post de muncă în Suedia. *Contacts, contacts, contacts...*

CIMITIRELE: sunt mai curând niște parcuri proiectate astfel, încât să creeze o atmosferă de armonie între om și natură, și nu-ți provoacă acel sentiment de „piatră pe inimă”, așa cum se întâmplă atunci când intri în cimitirele din Moldova. Mai mult, Cimitirul Skogskyrkogården, cunoscut și ca Cimitirul Woodland, datorită amplasării sale în pădure, a fost recunoscut în 1994 drept Patrimoniu Mondial UNESCO, pentru arhitectura sa impresionantă. Ideea Woodland e ca persoanele înmormântate aici să rămână în continuare în mijlocul naturii. Vorba baciului din Miorița: „Lar la cap să-mi pui fluieraș de fag mult zice cu drag, fluieraș de os, mult zice duios...”

10 lucruri din PORTUGALIA care pot inspira MOLDOVA

Ambasadorul VALERIU TUREA,
Lisabona

RELAȚIA CU CEL DE SUS:

Portughezul poate să facă o figurină de ceramică reprezentând „Cina cea de taină” și să mai adauge de la sine un personaj - fotograficul, care immortalizează scena ©. Și preotul îi dă cu cădelnița-n cap pentru aceasta, iar Dumnezeu nu-i pedepsește. Fiindcă-i iubește, iar ei știu asta.

PIAȚA AGRICOLĂ: târgovețul te îndeamnă să-ți alegi tu însuși fructele și legumele pe care le poțestești, chiar și din ultima ladă din cele o sută clădite una peste alta. Și dacă îți datorează doi cenți pe care nu-i are la moment, aleargă după tine să ți-i dea și insistă când zici că

lasă, e un fleac. Arată cu mâna în sus: mie are cine-mi ajută.

OMUL CARE SFINTEȘTE LOCUL: Chiar și în cel mai îndepărtat de „civilizație” sat, portughezul nu distruge banca de la stație, ci o vopșește în fiecare primăvară și seamănă flori în jur.

Și asta din proprie inițiativă, fără să-l oblige nimeni.

VIAȚA COMUNITARĂ: portughezii pun mare preț pe viața comunitară. De la brutării comune în centrul satului până la spălătorii cu cișmele de sute de ani unde ghilesc pânza... Nu că nu ar avea condiții s-o facă acasă, dar unde mai găsești asemenea atmosferă propice pentru discuții despre cele veșnice și lumești în egală măsură?

Serbare populară la Santa Cruz. Toată lumea, inclusiv șoferii străini care au norocul să treacă pe acolo în asemenea momente de veselie și degajare totală, este servită cu pâine proaspătă și cârnați de casă, stropiți (cu măsură!) cu aquardente, țuică portugheză. Foto: arhiva personală

SIMȚUL MĂSURII: în cei peste patru ani de zile de când mă aflu în Portugalia, abia dacă am văzut doi-trei voinici aghesmuți pe stradă. Dar și acum am mari îndoieli că erau portughezi...

PERPETUAREA TRADIȚIEI: Nu știu ce fac grecii cu zeii lor, dar portughezii cred cu tărie că veșnicia s-a născut la ei. De aici și convingerea că tot ce au deosebit trebuie să fie declarat patrimoniu UNESCO: palate, muzica fado, râul Tejo, cântecul alentejan, sardinele, cocoșul de la

Barcelos, Valea Douro, trifoiul din grădina senhorei Rosária.

RĂBDAREA ȘI CALMUL: de mici sunt învățați să fie toleranți față de cei „diferiți”, oricum ar fi aceștia: vărğați, cu trei picioare, mâncând copaci sau nu mai știu cum... La fel, se pare că, după ce au descoperit o bună parte din lume, portughezii nu se mai grăbesc nicăieri fără rost. O răbdare și un calm de proporții biblice.

FESTIVALURILE CARE ÎI UNESC: Aproape fiecare localitate din

Portugalia are „festivalul” ei - sărbătoarea cireșelor, a castanelor, a bostanilor, a cailor, a vinului, a strugurilor. Și cum sunt organizate! O banală, la prima vedere, sărbătoare a ciorbei de fasole poate avea atâta scilpire și șarm, încât s-ar părea că regii portughezi doar cu asta s-au și ținut de-a lungul istoriei.

RESPECTUL OMNIPREZENT: În Portugalia nu prea merge principiul „Hai, poate cumva...” Stai în rând la magazin, poștă, spital, teatru și nu îți este nimic, nu se dărâmă cerurile. Când mi-am cumpărat telefon mobil, acum trei ani, fetița de la ghișeu a pierdut cu mine patru ore! Și chiar dacă nu eu eram de vină, am fost de-a dreptul impresionat de faptul că cei ce stăteau la coadă în urma mea păreau amabilitatea întruchipată. Ce și-o fi zis în sine lor, e altă treabă ☺.

DESCHIDEREA SPRE LUME: Și, firește, dorința de a deprinde ce este bun prin alte părți. Nu m-aș mira (ei, ba, nu m-aș mira!) dacă, aflând de acest proiect, nu i-ar apuca vâlcărele: băi, da cum de nu ne-a venit în cap să învățăm de la moldoveni cum se trăiește bine și frumos pe lumea asta?